

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Difficutas II. De Bonitate vel Malitia Actum ex Circumstantiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

damento. Ergo pro sua libertate poterit etiam actus in individuo indifferentes ponere.

RESPONDETUR. Fundamentum esse hoc, quia non est liberum voluntati, ut sine culpa, humano modo non operetur, quo modo si operetur, bona erit actio, adeoque nulla indifferens.

OBJICIT 3. Idem. Fricare caput ob naturam commoditatem, neque est bonus actus: quia ut alii urgent, non fit ex motivo virtutis: nec est laude dignus: nec est materia voti: non etiam est actus malus, quia alias caderet sub absolutionem.

RESPONSUM in Ethicis fricationem capitis factam ob naturam commoditatem, esse bonam: quia conformem dictamini rationis, dictantis faciendum aliquid, ob naturam commoditatem. Consequenter esse etiam hoc laudabile; quamvis id usus non ferat: eo quod laudanda censuerunt homines debere esse singularia. Suar. Lib. 2. de voto c. 4. n. 5. censet actum ex sua specie indifferentem posse esse materiam voti, modo ei adjungatur bona intentio.

OBJICITUR 4. Actus fricandi caput sine fine praedicto, nulli opponitur virtuti; Ergo non est malus.

RESPONDETUR. Esse illic oppositionem ad dictamen rationis, quidquid sit, an detur specialis virtus, ad talia dictamina attendens.

OBJICITUR 5. Multi actus exercentur ex opinione probabili, sed hi sunt indifferentes in individuo.

RESPONDETUR. Negando Minorem, quia rationabile est sequi opinionem probabilem.

Quid sentiendum de Actibus supernaturalibus?

RESTAT decidendum, an dentur actus indifferentes in specie & individuo supernaturales tamen? Suar. dicit 1. 2. Tr. 3. d. 9. s. 2. hanc questionem se primum movisse; sed Ripalda disp. 64. dicit, se illam exposuisse discipulis 1624. cum tamen suum illum tomum ediderit Suar. 1628. Quidquid sit de historia, negat cit. Suarez, posse dari actus supernaturales in specie indifferentes cum Turriano & Salaz; licet hic loquatur cum aliqua distinctione. Affirmat Ripalda cit. & Oviedo n. 46. cum Arriaga n. 27.

Ad decidendam Difficultatem

NOTO 1. Non implicare actus supernaturales in specie indifferentes. Ratio: Tum, quia ex una parte, ut suppono ex materia de supernaturalitate, Actus supernaturalis non requirit objectum supernaturale: quo posito: si dantur objecta actus naturalis, quae nec sunt bona vel mala; poterit dari actus supernaturalis circa illa versans, adeoque indifferens quoad speciem. Unde est argumentum à pari: Potest esse actus naturalis indifferens quoad speciem; Ergo & actus supernaturalis poterit esse talis. Tum, quia hoc, quod est praescindere mystices ob re-

verentiam sumendi calicis, potest esse actus supernaturalis, & tamen versans circa objectum de se nec malum nec bonum. Tum, quia immerito nos patres spirituales ad minutias operum Deo offerendas instigarent, si illae ut plurimum indifferentes ex objecto, non possunt exerceri actione supernaturali.

NOTO 2. Non dari tillos actus supernaturales indifferentes in individuo. Tum, quia non dantur naturales ejusmodi; Ergo nec dantur supernaturales. Tum, quia Patres, quando loquuntur de actionibus supernaturalibus, loquuntur semper de iis tanquam de bonis. Tum, quia congruit, ut ea, quae optimus artifex Deus tanquam causa specialis facit, sint bona, ostendantque artificem.

NOTO 3. In alio rerum ordine, supposito, quod possint fieri actiones humanae, & tamen in individuo indifferentes, posset dari actio supernaturalis in individuo indifferens. Ratio, tum quia ex una parte dari posset actio naturalis in individuo indifferens: ex alia parte non esset ratio, cur non etiam posset fieri supernaturalis. Tum quia, quod Deus non possit esse causa supernaturalis peccati; verat ejus Sanctitas: quia non potest esse causa specialis mali: sed quare non potest esse causa specialis, rei indifferentis? Tum, quia nec ex ratione generica, ut sic supernaturalitatis habetur, ut sit aliquid bonum moraliter; dantur enim de facto supernaturalia, quae tamen non habent ullam honestatem moralem: qualis est actio conservativa quantitatis, sine omni subiecto. Nec etiam id habetur ex ratione specifica; quod enim hujus fundamentum? Ergo non implicabit actio supernaturalis in alio rerum ordine indifferens in individuo, si ceteroqui talis actus non repugnet in ordine naturali.

DIFFICULTAS II.

De Bonitate vel Malitia Actuum ex Circumstantiis.

PRÆMITTO 1. Frequenter meminisse Aristotelem circumstantiarum, illas, appellat singula in quibus est actus. Quænam autem sint ista singula, sic explicat 3. Eth. c. 1. Considerandum igitur est, quid & quis, & circa quid, aut in quo agat. Interdum etiam quo instrumento, & cujus causa, ut saluti; & quomodo, ut sensim an vehementer: haec enim omnia, nisi insanus sit, nemo ignorat. Infra autem subdit: Cum in omnibus igitur his, in quibus est actio, ignorantia contingat; sit, ut qui aliquid ex his ignoraverit, invitatus egisse dicatur. In hoc textu duo videntur esse Contradictoria: Nam affirmat Aristoteles, has etiam circumstantias neminem ignorare nisi insanum, ponit postea in his omnibus ignorantiam contingere. Priori parti soli insitit Vasq. 1. 2. d. 30. n. 12. ex quo infert, Aristotelem non eo sensu accepisse circumstantias, quo Theologi; quia Theologi accipiunt illas

illas pro accidentibus actionis. Arist. autem non accepit. Quod probat Vasquez. Quia per circumstantiam Quis intelligunt Theologi non substantiam personæ, sed qualitatem, dignitatem, &c. Arist. autem intellexit substantiam personæ. Quia hæc sola non potest nisi ab insano ignorari: Cum tamen multi dignitatem suam & qualitatem ignorent. Idem probat de Circumstantia Qui d: Nam nomine huius apud Theologos venit solum prædicatum accidentale objecti, v.g. magnitudo, intensio &c. & tamen Arist. intellexit substantiam objecti: Nam in exemplum ponit prodictionem Mysteriorum Ceteris, secreti autem revelatio spectat ad substantiam actionis. Sicque de reliquis discurrit Vasq. Secundæ autem parti adhæsit cum communi post Suar. Arriaga d. 13. n. 3. infertq; Arist. intellexisse circumstantias, quales cognoscunt Theologi: quia nomine Circumstantiæ Quis intellexit Aristot. id, quod aliquis ignorare non potest, ut ostendunt illa verba allata: Nemo autem substantiam suæ personæ ignorat, nec ignorat se esse lapidem, cum sciat se esse hominem. Possunt tamen Aristot. etiam Circumstantias, ex quibus in ipsis agentibus potest variari actio, sed non ex substantia personæ variatur, sed ex accidentali illius perfectione; Ergo hanc intellexit. Exemplum de revelatis mysteriis Ceteris non convincit: Quia ratio secreti potest esse accidentalis interdum circumstantia: ut cum scitur hoc vel illud aliquem dixisse, & nescitur, voluisse, hoc esse secretum. Circumstantia etiam filicidii potest esse accidentalis homicidio. Conciliat hunc utrumq; locum Arriaga, quod scilicet omnes simul circumstantiæ non possint esse ignotæ, licet possint esse ignotæ non nisi aliqua.

PRÆMITTO 2. *Quenam sit divisio Circumstantiarum.* Aliæ sunt circumstantiæ Physicæ, aliæ Morales. Et ita circumstantia est Physica manens occidisse, quæ non est moralis: parum enim refert, nisi fortè ex aliquo accidenti, ut si homicidia, magis sub crepusculum inhibean- tur. Cum hoc tamen stat, ut sint aliqua accidentia physica, quæ respectu actûs physici sint accidentia, respectu autem actûs moralis sint essentialia. Sic v.g. libertas actui physico est circumstantia accidentalis, actui autem morali essentialis. Rursus Circumstantiæ morales dividuntur in Circumstantias tenentes se ex parte objecti, & ex parte actûs, tenentes se ex parte actûs sunt illæ. Quis, Quid, Ubi, Quibus Auxiliis, Cur, Quomodo, Quando. Denique in Circumstantias mutantis speciem & aggravantes. His præmissis, sit

Punctum Difficultatis 1.

an dentur Circumstantiæ Actûs moralis. Et quomodo neccantur cum Actû?

AN dentur Circumstantiæ actûs, divisi sunt Auctores. Nam aliqui dicunt dari quidem

circumstantias actuum physicè spectatorum, sed nullas actuum moralium: eò quòd circumstantiæ actûs moralis, sint verè specificativæ illius, & essentielles actui: Citatur pro hac sententia Alensis, Durand. Navarr. Alii concedunt circumstantias actui externo, non tamen interno, talis fuit Gabr. Occ. & innuit Durand. Differunt hæc duæ sententiæ inter se, quòd prior actui ut sic, modò physicè spectetur; tribuat circumstantias; adeoq; tam actui interno quàm externo. Posterior autem loquitur de solo externo actu, qui independentè ab interno, non habet proximè bonitatem vel malitiam, habet tamen fundamentaliter & remotè. Ad eum modum, quo unus paries albus, non est nisi fundamentaliter similis, licet non proximè & formaliter. Sed contra.

DICENDUM est. *Dari Circumstantias actuum humanorum moraliter spectatorum, easq; tam specificantes, quàm aggravantes.* Circumstantiæ aggravantes sunt verè circumstantiæ & per modum accidentium se habentes: Circumstantiæ autem specificantes, non sunt verè circumstantiæ & accidentia, quia tamen adveniunt actui jam in se cæteroqui specificato, vocantur circumstantiæ: ut eum sacrilegium advenit furto. Vel certè vocantur ex eo circumstantiæ: quia sunt accidentia actûs humani secundum se spectati: sicut accidit animali rationalitas: Neque enim animal vi essentia suæ, est rationale.

PROBARI solet conclusio. Quoad hanc partem quòd dentur circumstantiæ mutantis speciem: quia usui corporum propter delectationem, accidentale est, quod sit aliena, vel non aliena; & tamen usus alienæ, est distinctus ab usu non alienæ. Sed

RESPONDERI potest. Hoc ipsum fuisse probandum, diceret enim aliquis actum cum aliena, ab actu non cum aliena, differre intra eandem speciem, sicut furtum majus & minus.

Quod autem dentur circumstantiæ aggravantes. Rationem communem dat Ov. T. 4. cont. 2. n. 23. Quia dantur circumstantiæ, quæ ad rationem actûs moralis accidentaliter pertinent, eò quòd nec primò speciem constituent, neque novam malitiam specie distinctam adferant.

RESPONDERI etiam huic rationi posset, quòd illæ circumstantiæ non accidentales sint, sed specificantes actum moralem. *Hinc aliter*

PROBATUR 2. Conclusio Auctoritate S. Th. & recepta doctrinâ jam in Scholis.

PROBATUR 3. ratione. Specie ea distinguuntur, quæ notabiliter distinguuntur, sed dantur aliquæ circumstantiæ notabiliter distinguentes, aliæ non notabiliter distinguentes; Ergo dantur circumstantiæ mutantis speciem, & aggravantes. Min. probatur: circumstantias aliquas facere notabiliter differre, est facere, ut

re, ut in actione vel objecto reperiatur aliquid tale, quod idem, vel illi aliquid æquivalens, non reperiatur in alia actione, vel objecto: Contra autem, aliquas circumstantias non facere notabiliter differre, sed solum aggravare; est non adferre actioni vel objecto aliquid tale, quod idem vel æquivalens non reperiatur in alio, sicut dictum est in Animalisticis. Sed dantur tales circumstantiæ. Quod ipsum probatur. Quia in simplici fornicatione est usus corporum, non secundum educationem prolis, nam in adulterio est etiam idem: quia tamen adulterium adfert circumstantiam usus non suæ, quam non habet fornicatio; fit, ut usus non suæ, sit circumstantia specificans. Jam autem quod sit uxor Pauli vel Andreæ, id non addit malitiam, sicut Paulus & Andreas inter se non distinguuntur specie. Et quamvis distinguuntur specie; ad considerationem moralem non adferrent prædicatum speciale. Sicut bestialitas non distinguitur specie, cum quocunque animali fiat. Jam autem si ve fureris decem, si ve viginti; erit circumstantia aggravans: quia licet hæc physicè differant, in consideratione tamen morali nullum speciale prædicatum adferunt. Reliqua petantur ex regulis de discernendis his circumstantiis.

OBJICITUR 1. ex S. Th. 1.2. q. 18. a. 6. in corpore. Sed illo loco hoc tantum dicit S. Thomas, quod accidens respectu cuius est accidens, dare speciem non possit, secus respectu cuius non est accidens. Et ita iniustitia respectu intemperantiæ est accidens, secus respectu adulterii.

OBJICITUR 2. Quod est per modum objecti voluntatis, estque volitum, non est circumstantia respectu illius actus; sed quidquid augeat bonitatem vel malitiam debet esse per modum objecti voluntatis. Ergo

RESPONDETUR. Id quod respectu uno, potest se habere tanquam circumstantia accidentalis, potest etiam proponi tanquam circumstantia, adeoque & appeti, consequenter non erit motivum voliti, sed circumstantia motivi.

OBJICITUR 3. Nulla est regula discernendi, quod aliquæ circumstantiæ sint mutantes speciem & aliæ aggravantes.

RESPONDETUR. Negando assumptum. Porro.

1. REGULA discernendi circumstantias specificantes ab aggravantibus traditur à S. Th. 1.2. q. 18. n. 11. in corpore. Quod scilicet circumstantia aggravans præsupponat jam malitiam, circumstantia autem dans speciem, non præsupponit illam malitiam sed adfert: Hoc ut defendatur; Tenendum est. Intemperantiam v.g. posse esse circumstantiam aggravantem, interdum circumstantiam mutantem speciem. Erit circumstantia dans speciem, si non præsupponat aliam malitiam ante se: Et ita, quia comedere multum, quamvis præsupponat come-

dere parum, quia illud comedere parum, non est malum sed bonum; fit, ut comedere multum sit circumstantia mutans speciem: non enim præsupponit malitiam ante se: Quia autem posito quod comedere 5. sit multum, evenire potest, ut quis comedat octo; Sed quia illa comestio 8. præsupponit ante se malitiam comestionis 5. fit, ut illa circumstantia comestionis, ut 8. sit nonnisi aggravans. Unde etiam malitia v.g. furti mortalis, cum non præsupponat ante se malitiam ejusdem rationis, hoc est malitiam mortalem; fit, ut acceptio multum det speciem. Sed supposito quod acciperis 10. quod est mortale, si accipias 20. erit circumstantia nonnisi aggravans: quia 20. acceptio præsupponit mortalem malitiam in acceptione 10. inclusam. Malitia etiam sacrilegii non præsupponit ante se irreverentiam rei sacræ, licet præsupponat acceptionem alieni: Unde fit, ut sit circumstantia mutans speciem.

2. REGULA quam ponit cit. Oviedo n. 25. Quæ regula in hoc tandem ultimò resolvitur, quod scilicet ea sint circumstantiæ mutantes speciem, quæ dicunt diversam habitudinem oppositionis ad diversum principium, & ita usus non suæ in adulterio opponitur huic principio: non licet uti alieno, fitque illa circumstantia sit mutans speciem. Quia autem eidem principio opponitur accipere mortaliter 10. & accipere mortaliter 20. fit, ut hæ circumstantiæ sint aggravantes.

3. REGULA est. Quam tradit Arriaga: Tunc à circumstantia extrahitur actus ad novam speciem, quando circumstantia est contra distinctam virtutem, ab ea, contra quam est substantia actionis: & ita circumstantia acceptionis rei sacræ, est circumstantia mutans speciem: quia extrahit actionem, ut cum deberet esse contra solam iustitiam, opponatur etiam religioni. Hæc regula indiget hac modificatione: quod scilicet hæc species debeat accipi quoad specificationem non subalternam, sed atomam: quia unus idemque actus peccaminosus est contra obedientiam & reverentiam Dei.

DICENDUM est 2. Actum internum bonum ratione objecti & circumstantiarum non posse transire in malum, nullà variatione positâ, & e converso.

PROBATUR 1. Conclusio. Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, ut alibi probatum. Sed hic nulla esset mutatio; Ergo nec transitus à bono in malum.

PROBAT 2. Oviedo. Ut actus sit bonus, debet respicere honestatem objecti, adde & circumstantiæ, sed actus malus ex objecto, aut circumstantia afficiente objectum, non potest respicere honestatem propter ipsam. Ergo actus internus malus non potest transire in bonum v.g. nulla variatione positâ.

PROBATUR 3. Quia si actus malus transiret in bonum, vel retineret suam malitiam, vel non

non retineret? si non retineret, ergo non ille esset, sed alius, si retineret; Ergo bonus non esset: quia bonum est ex integra causa. Mutatis tamen circumstantiis potest actus bonus moraliter esse, non moraliter bonus; Ut si fiat necessarium cum ante fieret liberè. Imò potest fieri malus moraliter accedente aliqua circumstantia: Sic eadem comestio ob sanitatem est bona, titulo disobediendi mala.

Ex occasione hætenus dictorum, inquiri solet: An quando non præsupponendo malitiam ejusdem rationis, & interdum nullam, sed illam adferendo, constituitur aliqua actio in ratione malæ, an inquam illud constitutivum in ratione malæ, sit adhuc verè circumstantia? Affirmat Arr. cit. n. 17. Negat Vasq.

Sed possent conciliari dicendo, quòd circumstantia illa si comparetur ad ipsum actum, qualis tunc absolute evadit, non sit circumstantia verè: licet sit verè circumstantia, si comparetur ad moralitatem antecedentem. Prioris partis ratio est, quia circumstantia verè non est de essentia actionis, illaque ablata, debet posse permanere, vel saltem intelligi, eodem modo quoad substantiam, se habere, illa actio: hic enim est conceptus verè circumstantiæ. Jam autem circumstantia, primò extrahens ad rationem malæ actionis, est de essentia illius actionis, illaque ablata, non intelligeretur esse mala. Ergo non est verè circumstantia.

1. Partis Ratio est. Quia si cogitet præcisè aliquis de hoc capite, quòd comedere carnes, profic illius sanitati, nihilque cogitet de die Veneris, hic actus habet suam moralitatem, desumptam ex honestate satisfaciendi sanitati, accedat advertentia, quòd dies ille sit dies Veneris, velit tamen comedere, hæc formalitas comparata ad priorem est verè circumstantia: Ratio, quia est verè accidens illius, habetque se ita sicut rationale ad animal, vel dulce ad album. Unde consequenter dici potest illam moralitatem posse manere, & advenire illi hanc alteram. Ratio, quia nulla est impossibilitas inter has duas moralitates, quin secum stare possint, quid enim repugnat talem actum fieri, est quidem hoc commodum sanitati, sed malum animæ, comedam tamen. Illaque moralitas comestionis propter sanitatem fuit bona in individuo & non indifferens, ut volunt aliqui.

Est quidem verum duplicem indifferentiam posse in illa comestione spectari; Prima est indifferentia, quòd possit motivo malo vitari, hæc indifferentia fuit in illa comestione, tolliturque tunc. Alia indifferentia cogitari potest, quòd illa actio non fuerit facta secundum regulam bonæ vel malæ operationis, hæc autem indifferentia actuum in individuo jam est supra negata, sed fuit determinatio ad rationem bonæ actionis, quæ etiam tunc manet.

Est verum, quando unum elementum convertitur in aliud, non manere jam tunc elementum: quia non manet forma elementi: Sed in præsentia manet adhuc forma prioris moralitatis, nempe satisfaciendi sanitati, manens vel in se, vel in simili sibi actu.

Punctum Difficultatis 2.

Utrum Circumstantiæ, ut formalisent actum, debeant esse intentæ?

Alii eundem titulum sic proponunt: An ad bonitatem formalem actus requiratur tendentia in objectivam honestatem, propter illammet ipsam. Utraque quæstio est sibi affinis. Non debere intendi docet Sal. Montef. Lorca, Cornejo Hurt. Oppositum Vasq. Suar. Occ. Cont. 3. n. 25. Arriaga d. 15. n. 37. Tann. d. 3. q. 2. dub. 3. Utraque pars convenit in hoc, quòd illæ circumstantiæ debeant esse præcognitæ, idque ob rationes, quæ dictæ in materia de Ignorantia.

DICENDUM est 1. *Ut actus sit bonus circumstantia ex parte objecti se tenentes debent esse formaliter & directo volite.* Est difficilis ratio conclusionis inventu. Pensandæ erunt variorum Probationes.

RATIO 1. ex Arriaga d. 17. n. 31. Quia si illæ circumstantiæ directè non amarentur, nec amarentur indirectè, & tamen concedi debet saltem indirectè illas amari, quomodo enim spectarent ad voluntatem? seq. prob. quia cum independenter ab ea circumstantia supponatur bonitas in objecto, ratione cujus illud amatur, non possumus dicere, actum illum esse virtutalem ejus circumstantiæ amorem, nisi habeat aliquid de novo, ratione cujus in eam feratur.

RESPONDERI potest. Haberi illic aliquid de novo virtualiter ad actum: quod virtuale in hoc stabit, quòd scilicet ametur directè objecti honestas, quamvis advertatur ita circumstantionata, intervenitque tunc voluntarium indirectum.

RATIO 2. Quia plus requiritur ad bonitatem, quàm ad malitiam; Ergo, si sufficit ad malitiam indirectum voluntarium, requiretur directum ad bonitatem.

RESPONDERI potest. Illud plùs quod debet reperiri in actu bono, non esse determinatum: Unde quodcumque plus ostenditur satisfiet Axiomati, si fortè sit Axioma: nam de hoc dubitat Arr. citatus. Porro plus requisitum ad bonum in hoc stare poterit, quòd ad reddendum actum malum sufficiat vel una circumstantia mala, ad actum autem bonum non sufficit, sed debet esse bonum ex omni circumstantia. Rursus, omne bonum debet esse contractivum entis, debet adferre aliquid, quod in ente secundum se spectato non sit: quia autem malum non contrahit ens, & si contrahit, contra-

hit per defectum, adeoque nihil adferendo; fit ut plus requiratur ad bonum, quam ad malum.

RATIO 3. est Oviedi n. 42. Qui tribueret eleemosynam propter levandum miseriam pauperis, etiam si praevideret ratione eleemosynae acceptae à paupere, alia bona opera esse ab illo praestanda, malave vitanda, dum voluntas nullo modo curaret de bonis secuturis, actum meliorem moraliter non eliceret: quia objecta non tribuunt bonitatem actibus per imputationem, sicut tribuunt malitiam, sed per tendentiam positivam in ipsam honestatem.

RESPONDERI potest. Hoc ipsum negari, tribui honestatem per ipsam non nisi tendentiam in bonum. Adhuc autem hae circumstantiae distinguuntur à circumstantiis tenentibus se à parte operantis, ipsa sui conditione, licet convenirent in modo suae attingibilitatis, casu quo sufficeret utrasque indirecte attingere.

RATIO 4. est ab auctoritate Aristotelis 2. Eth. c. 4. quam proponit cit. Tann. ex variis versionibus.

RESPONDERI potest. Feliciani translationem dicere hoc solum, quod res non tantum bona & iusta fieri debeat, sed & bene & iuste: sed inde non probatur solum indirectum voluntarium, non sufficere ad derivandam honestatem.

Versio quâ utitur S. Th. in Eth. hoc habet, quod ad participandam honestatem sufficiat, si qui agit, aliquo modo affectus agat: sed hoc verificaretur, etiam si ponatur indirectum voluntarium honesti. Argiropilus vult ut bonum quis sciens & eligens faciat: sed cur non sufficiet indirecte velle?

Difficilior est versio Perionii, quia ille dicit, quod debeat esse eligens propter ipsa. Sed concedi potest, illum quidem sic vertisse, Græcum tamen textum id non deprecere, tantum enim dicit, quod debeat esse eligens: stat autem electio, quamvis sit circa aliquid, non nisi indirecte versans. Fortè etiam Perionius ly propter ipsa accipit prout significat, quod eligens non debeat cogitare alio, & non accipit ly propter ipsa opponendo illud ad volitum indirecte.

RATIO 5. Tanneri. Commune hoc est habitibus intellectualibus, ut actus ab illis elicit, non ferantur in suum materiale, nisi sub propria ratione motivâ; Ergo idem dicendum de virtutibus, propria autem ratio earundem est ipsa met propria cuiuscunque virtutis honestas.

RESPONDERI potest, argumentum probare, etiam malitiam objecti, debere semper intendi directe. Deinde sicut non semper objectum directe attingitur, & tamen salvatur formalitas cognitionis; Ergo etiam salvâ ratione bonitatis poterit bonitas indirecte intendi. Denique disparitas dari potest, quia nisi objectum materiale attingat intellectus sub sibi propria ratione, non erit ullum specificativum actuum, & distinctivum eorundem: & ita si sub formali

Ethica, etiam Physica attingeret actus voluntatis, hoc ipso ille actus Physica, esset jam actus Ethica. Quamvis autem voluntas etiam indirecte attingat bonitatem, habebit sufficiens sui distinctivum. Unde quamvis non sufficiat ferri in solum materiale virtutis, sufficiet ferri indirecte in formale, eritque adhuc actus bonus & ex integra causa: quia bonum est quod appetitur, nisi oppositum probetur, de quo infra.

Quod autem dicit Tann. verum virtutis moralis actum procedere ex prudentia quæ respicit honestum, non autem utile: id etiam non convincit: Cur non enim poterit attendi non nisi indirecte ad honestatem: Præcipue cum prudentia extendere se possit etiam ad utile, licet non tanquam ad proprium bonum. Actus autem v. g. indirecte volens abstinentiam, potest dici, quod generet novum habitum: sicut alius est habitus directe noscens patrem, & alius non nisi indirecte attingens eundem.

Quamquam posset dici, quod idem habitus tunc generetur, sicut etiam concedi potest, quod si una honestas directe ametur, & alia indirecte, quod tunc non tam ipsa ametur, quam illud aliud; negando tamen, quod etiam illa alia non ametur, & quod indirecte amata non sit formalisativa bonitatis in actu, licet alio modo.

Bene etiam addit Arriaga, quod si ad gratitudinem sit requisitum dare propter motivum quod petatur ex ipso met accipiente, sequetur, quod pro eleemosyna data, amore Dei, nemo teneretur gratias agere, quia daretur non intuitu accipientis, sed Dei. *interim sic*

PROBARI potest Conclusio: quia si præcognitæ boni objecti circumstantiæ non amentur directe, cum possint amari, hoc ipso non esset illa bona actio: negatio enim directi amoris, non posset honestari. Quod ipsum probatur. Negatio amoris directi circa circumstantiam aliquam inhonestam, non potest poni, nisi actione quæ in se præcisè spectata sit bona: sic v. g. qui nollit comedere carnes sub hac formalitate, quia sunt prohibita, poneret actionem bonam; Ergo etiam negatio amoris directi, versantis circa circumstantiam aliquam honestam, non potest poni nisi actione, quæ in se præcisè spectata non sit bona. Et sicut quando nolumus inhonestam circumstantiam, proportionatur actio objecto, estque exinde præcisè spectata, bona: ita cum bono improporcionata ponatur actio, nempe nolitio amoris, non erit actio illa bona: quia hæc debet esse ex integra causa.

OBJICITUR I. Sufficit ad contrahendam malitiam indirecte appetita malitia; Ergo & ad contrahendam bonitatem sufficiet eandem indirecte appetere.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia si aliquis non nisi indirecte amaret bonum, hoc ipso non esset illa bona actio: quamvis autem non nisi indirecte ametur circumstantia mala, salva-

salvari adhuc poterit ratio malæ actionis: malum enim est ex singulis defectibus. Deinde non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec requisita ad constituendum aliquid in ratione formaliter mali: est autem necessitas, ut bonum sit ex integra causa.

Aliam dat disparitatem Arriaga; quia malum non potest esse aliter volita, quam indirectè: non enim malum ut malum potest amari. Unde inferitur id sufficere, ut derivetur in actum; alioqui nullus unquam posset esse actus malus, si non dicamus bonitatem indirectè amari: & si id negemus, non potest tunc dare bonitatem actui; quia habet se planè per accidens respectu operantis, perinde ac si ibi non esset.

Objicit 2. Montefino. Si est necesse amari bonitatem propter se; Ergo, qui minus bonum v. g. elemosinam eligit propter Deum, & qui eligit propter eundem Martyrium, non plus merebitur.

Respondetur. Posse tribui ipsis mediis bonitatem majorem, quantumvis dici possit, si cetera sint paria, utrumque æqualiter meritorium.

Objicitur 3. Ergo Deus, quia non amat objecta virtutum propter illa, sed propter se, non habebit actus virtutum moralium.

Respondetur. Habiturum, quia moveatur etiam honestate.

Quando charitas dicitur forma virtutum, non eo sensu dicitur, quod omnium formale motivum sit, sed quod sine gratia factæ virtutes non sint virtutes formatæ & meritoria. Cæterum quando indirectè aliquid boni volumus, vel volumus ita, ut positivo actu vellemus illud non esse, eo casu, nihil augetur meriti, aliàs nolentes fieremus boni: si autem non refellatur illa bonitas, indirectè tamen appetatur, auget licet non multum meritum.

Dicendum 2. *Ad contrahendam malitiam sufficit indirectè ferri in circumstantiam annexam.*

Probatur. Quia ex communi sensu recepta doctrina, qui novit hanc esse alienam, velletque illam non esse alienam, abutitur autem illa, verè est adulter, & tamen non fertur directè in circumstantiam alienam. Ergo ad contrahendam malitiam sufficit indirectè voluisse.

Quod ulterius sic resolvit Arriaga, quia non aliud habet objectum materiale voluntas, quam quod amat ut medium utile ad finem intentum, ad finem autem delectationis carnalis quam adulter intendit, non est medium utile quod sit aliena.

Neque tamen sequetur, ut inferebat Cajet. fore infinitas malitias in peccato: Si enim infinitæ non præcognoscuntur, quomodo infinitæ erunt indirectè volitæ? Per hoc tamen non nego transcendentales malitias plures in eodem peccato inveniri.

Utraque Conclusio tandem in hoc princi-

pium redit. Quia cum bonum sit perfectum perfectum autem carens defectu, hoc ipso si habeatur defectus, malum erit, adeoque si habeatur defectus circumstantiæ inhonestæ etiam indirectè volitæ, erit defectus non quidem tantus, nec ita explicitus, atque si ipsa circumstantia inhonestæ directè appeteretur; sufficiens tamen, ne ab illa specie malitiæ extrahatur, malum enim est ex singulis defectibus. Econtrà si non habeatur perfectio directè volitæ circumstantiæ honestæ, refuteturque illa virtualiter, ex circumstantia illa nulla refunderetur honestas, ut dictum supra. Si autem non refellatur illa honestas, complacentia in illa ut supponitur deliberata, augebit quidem meritum aliquo modo, sed non constituet in ratione formali illius virtutis, quæ posset haberi, si circumstantia illa directè amaretur; idque ideo, quia si esset ille actus bonus, illoque genere bonitatis, careret defectu in illo genere bonitatis, quo carere illi proprium est, & tamen non caret defectu directi amoris.

Dicendum est 3. *Circumstantias tenentes se ex parte ipsius actus aliquas non esse præcognendas, ut tribuant bonitatem vel malitiam.*

Ratio. Quia si quis noscat se habere Dei gratiam, si quis noscat, habeat illam tamen, semper eliciet opus gratiosum. Dixi aliquas circumstantias, quia si quis se humiliaret nesciens se esse Regem non tantum mereretur. Tunc autem circumstantia. Quis saltem implicite nosci debet, quando defectus notitiæ mutat in sensu prudentum moralitatem.

Circumstantia Quid pro quantitate sumpta, debet etiam esse prævisa & indirectè saltem volita. Ratio, quia si quis furaretur gemmas putans esse pisca, non peccaret tantum, ut volens furari gemmas.

Circumstantia Ubi & Quando, nisi sit directè volita, nec bonitatem, nec malitiam auget: parum enim refert si die Dominico, si in Polonia, si aliàs furetur quis.

Quando tamen sumptum pro duratione si quis noscatur, si non noscatur auget moralitatem: majus enim malum, est diutius idem voluisse.

Circumstantia Quomodo. Si sumatur pro intensione si quis noscatur, si non, auget moralitatem: quia si quis noscas, si non noscas te amare ut 8. amabis ut 8.

Quibus Auxiliis. Denotat personas & instrumenta: hæc circumstantia interdum præcognita auget moralitatem, ut augetur in Sodomia, si fiat cum persona sacra: interdum non auget: parum enim interest, quo genere ferri aliquis occidatur.

Cur. Sumptum pro fine extrinseco, saltem indirectè prænosci debet.

Ratio, quia cum finis moveat intentionali- ter, quomodo id præstabit sine præcognitione.